

Valtuustoaloite / Leivonmäen kansallispuiston laajentaminen

Kunnanhallitus 29.6.2026 § 162

Asian valmistelija(t): talous- ja hallintojohtaja Matias Penttinen

Valtuutettu Arja Halinen jätti valtuuston 8.6.2026 kokouksessa valtuustoaloitteen Leivonmäen kansallispuiston laajentamisesta. Asia on tämän jälkeen ollut jo esillä mm. Keski-Suomen kunnanjohtajakokouksessa 9.6.2026.

Esittelijä	Kunnanjohtaja Harri Nissinen
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää lähettää aloitteen kunnanjohtaja Harri Nissisen valmisteltavaksi.
Päätös	Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.

Kunnanhallitus 21.9.2026
110/00.02.00/2026

Asian valmistelija(t): kunnanjohtaja Harri Nissinen

Joutsan Vihreät ry on 8.6.2026 jättänyt valtuustoaloitteen Leivonmäen kansallispuiston laajentamisesta. Aloitteen on allekirjoittanut yhteensä 17 valtuutettua lähes kaikista valtuustossa edustetuista puolueista. Aloitteessa esitetään, että Joutsan kunta tekee ympäristöministeriölle aloitteen kansallispuiston laajentamisesta siihen rajautuvilla valtion mailla. Esitetty laajennusala käsittää 1751 hehtaaria valtionmaita, josta suojelualuetta noin 170 hehtaaria, 117 hehtaaria säästökohhteita, suojelematonta luonnonmetsää 21 hehtaaria ja talouskäyttömaata 1145 hehtaaria.

Vuonna 1923 säädettiin Suomen itsenäisyyden ajan ensimmäinen luonnonsuojelulaki (71/1923). Se loi useiksi vuosikymmeniksi säädöspohjan kansallispuistojen perustamiselle. Suomen ensimmäiset 10 luonnonsuojelualuetta perustettiin 1938. Vaikka alku oli vaatimaton, kansallispuistojen määrä ja suosio on kasvanut huomattavasti. Leivonmäen kansallispuisto perustettiin vuonna 2003 ja se on kooltaan 31 neliökilometriä. Alue jakautuu kolmeen osaan. Vuosittain Leivonmäen kansallispuistossa vierailee yli 30000 kävijää. Ennätysvuosi oli vuonna 2020, jolloin kävijöitä oli 37600. Kansallispuistojen merkitys aluetaloudessa ja virkistyskäytössä on huomattava. Leivonmäen kansallispuistossa vierailee kävijöitä eri puolilta maailmaa ja se toimii erityisesti Jyväskylän seudun lähivirkistysalueena.

Aloitteen tekijät perustelevat alueen laajennusta alueen pienellä koolla ja jakautumisella kolmeen osaan. Luonnonsuojelullisesti alueiden yhdistäminen ja koko alueen laajentaminen Päijänteen suuntaan lisää ekologisia käytäviä ja mahdollistaa paremmin yhteydet Tammijärven ja Vaarunvuorten arvokkaille luontokohteille. Vaikka aloitteessa ei esitetä alueen laajentamista Suonteen alueelle, olisi hyvä kertaalleen selvittää myös Suonteen osien liittämistä filiaalityyppisesti Leivonmäen kansallispuiston osaksi.

Suomen Luonnonsuojeluliiton Luonnonmetsä -työryhmä julkaisi vuonna 2026 kansallispuistoverkoston kehittämisraportin, jossa yhtenä osana selvitettiin Leivonmäen kansallispuiston laajentamisen mahdollisuuksia. Raportin mukaan Rutajärven molemmiin puolin sijaitsevaa Leivonmäen kansallispuistoa on mahdollista laajentaa sen länsipuolisille valtionmaille. Laajennuksella järven etelä- ja pohjoispuoliset kansallispuiston metsäiset osat saadaan yhdistettyä yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Laajennusalueen luonto on vaihtelevaa ja moni-ilmeistä. Alue on pääosin metsätalouskäytössä, mutta sillä on pienialaisesti suojelemattomia METSO-kelpoisia luonnonmetsiä ja jonkin verran Metsähallituksen omia säästökohteita. Talouskäytön voimakkaasti muuttamien osien ennallistamisessa Leivonmäen kansallispuisto on edelläkävijä. Ennallistamista on harjoitettu puiston alueella jo 1990-luvulta saakka ja erityisen ponnekkaasti 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Näitä oppeja voidaan hyödyntää myös laajennusalueilla, joilla voidaan samalla tehokkaasti ja hyöty-kustannussuhde maksimoiden toteuttaa EU:n ennallistamisasetusta.

Luonnonmetsätyöryhmän mukaan kansallispuistoilla on monia myönteisiä vaikutusta aluetalouteen, kansanterveyteen ja ihmisten viihtyvyyteen, sekä laajoina yhtenäisinä suojelualueina tietysti luonnon monimuotoisuuteen. Kansallispuistojen vaikutus aluetalouteen ja vetovoimaan on niin suuri, että kaikki kehittyvät alueet haluavat sellaisen lähelleen. Viime vuosikymmeninä myös yhä useammat syrjäseudun kunnat ovat huomanneet vaikutukset ja haluavat itselleen ”oman” kansallispuiston. Vaikka kansallispuistojen suosio on suuri, uusia puistoja syntyy harvakseltaan. Siksi olemassa olevien kansallispuistojen laajentaminen olisi hyvä vaihtoehto. Nykyiset puistot ovat usein, kuten Leivonmäkikin, pieni ja silloin suuret kävijämäärät voivat aiheuttaa haittaa. Leivonmäellä kansallispuiston saavutettavuus nelostien läheisyydessä on hyvä, eikä matkat vierailijoille koidu ongelmaksi. Hankerahoituksella on kansallispuistoon järjestetty linja-autokuljetuksia. Kansallispuistoja on perusteltu luonnon monimuotoisuudella, luontokadon pysäyttämällä ja maiseman kauneudella. Lisäksi on tunnistettu kansallispuistojen aluetaloudelliset hyödyt, vetovoimatekijät ja kansanterveyshyödyt. Näiden lisäksi vahvasti on tullut esille ilmaston kiihtyvä kuumeneminen. Näiden kaikkien syiden vuoksi on perusteltua tarkastella nykyisten kansallispuistojen laajentamista. Maaseutumaisilla kunnilla myös kansallispuistoon liittyvät taloudelliset ja ihmisten viihtyvyyteen liittyvät hyödyt ovat mittavat. Joutsan kunnan matkailumessuilta saama paras palaute liittyi kunnan alueella sijaitsevaan kansallispuistoon, jossa virkistys ja matkailu sekä luontaistalous toimivat matkailun vetovoimana. Matkailu tuo maaseutumaiseen ympäristöön elinvoimaa ja edistää työllisyyttä. Virkistysalueilla tarvitaan erilaisia palveluja ja parhaimmillaan kansallispuisto tuo tulomuuttoa. Matkamessuilla saadussa palautteessa monet pohtivat mahdollisen tulomuuton suurimmaksi houkuttimeksi kansallispuiston läheisyyden.

Joutsan kunnalle Leivonmäen kansallispuiston merkitys on suuri. Joutsan kuntastrategian painopistealueena on merkityksellisen elämän mahdollistaminen joutsalaisille. Maaseutumaisen elinympäristön ja luonnon merkitys on keskeinen. Joutsan haluaa säilyttää ympäristön elinvoimaisena. Kunnan tavoitteena on löytää ratkaisuja, jotka tukevat pitkäaikaista hyvinvointia ja luonnonvarojen kestävää käyttöä. Luonnonmukaisessa ympäristössä pyritään säilyttämään ja vahvistamaan luonnollisia alueita. Joutsassa pyritään toimivaan ja maaseutumaiseen elinympäristöön, jossa asukkaat kokevat arjen sujuvaksi ja miellyttäväksi. Merkitykselliseen elämään kuuluu keskeisenä osana se, että kunta huolehtii ympäristöstään niin, että asukkailla on mahdollisuus kokea rauhaa ja luonnonläheisyyttä.

Keski-Suomen Liitto tukee liitteenä olevassa tukikirjeessään esityksen kansallispuiston laajentamiseksi jättämistä ympäristöministeriölle. Keski-Suomen Liitto perustelee tukeaan maakuntastrategian tavoitteilla, jotka pohjautuvat kokonaiskestävyyden ja kokonaisturvallisuuden tavoitteille. Kokonaiskestävyys tarkoittaa, että ihminen, luonto ja talous kasvavat sopusoinnussa keskenään. Leivonmäen kansallispuiston mahdollinen laajennus vahvistaa matkailuelinkeinon kasvua sekä paikallista elinvoimaa ja työllisyyttä. Matkailuun liittyviä kasvunäkymiä on tarkasteltu laajemmin Keski-Suomen matkailustrategiassa, joka hyväksyttiin syksyllä 2025. Lainvoimaisessa Keski-Suomen maakuntakaavassa (lainvoima 28.1.2020) nykyinen Leivonmäen kansallispuisto on osoitettu kansallispuistomerkinnällä. Ehdotetut kansallispuiston laajennusosat sijoittuvat maakuntakaavassa matkailun ja virkistyksen vetovoima-alueelle. Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti tärkeät matkailu- ja virkistyskäytössä olevat tai siihen soveltuvat alueet. Merkintään liittyvän suunnittelumääräyksen mukaan "alueidenkäytön suunnittelussa turvataan toimivat reitistöt ja virkistysalueet ja niiden maisema- ja ympäristöarvot sekä matkailullinen hyödyntäminen". Laajennusehdotukselle on maakuntakaavassa lisäksi osoitettu ohjeellisenä ulkoilureitti sekä luonnonsuojelualueena kohde Haapasuo-Syysniemi-Rutajärvi-Kivijärvi. Keski-Suomen liitto katsoo, että maakuntakaavoituksen tavoitteet tukevat kansallispuiston laajentamisen mahdollisuuksia ja edistämistä.

Kunnanjohtaja Harri Nissinen on 1.9.2026 keskustellut laajennusesityksestä ympäristöministeriön vesi- ja luontoympäristöosaston, luonnonsuojelu ja luonnon virkistyskäyttö yksikön erityisasiantuntija Ilona Latsan kanssa.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Harri Nissinen

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää

1. antaa valtuustolle oheisen vastauksen Joutsan Vihreät ry:n 8.6.2026 tekemään valtuustoaloitteeseen ja tukea Leivonmäen kansallispuiston alueen laajentamista
2. lähettää ympäristöministeriölle aloitteen Leivonmäen kansallispuiston laajentamista esittelytekstissä mainitulla alueella ja laajentamiseen liittyvillä perusteilla.

Päätös